

REDACCIÓ
Ripoll, 22, 2.

ADMINISTRACIÓ
Ripoll, 22, 2.

LA GRAMALLA.

SETMANARI CATALA.

Se vent en tots los kioskos.

Suscripció; Tres mesos quatre rals.

Dos quartos lo nombre.

LLITERATURA, CIENCIAS Y ARTS.

Sortirà tots los dissaptes.

SUMARI.

Lo esperit catalá y la llengua catalana, per A. Martorell.—Importancia de la literatura; per Joaquim Batet.—Oda; per Manel Martí y Hortal.—Reflexions sobre'l comunisme; per Albert de Pa omeras.—*Als lufos*; per Miquel Agut.—Dignitat del bel sexo, traducció.—La escala de Jacob; per A. Guimerá.—Teatres; per S.—*Fantasia*; per J. Casafont y Fornell.—La ciencia al alcans del poble; per P. Aldavert.—Lo captiu; per Miquel Lopez del Rio.—Acudits.—Novas.—Xarada.—Solucion.—Correspondencia.

Lo esperit catalá y la llengua catalana.

Qualsevol, al veurer la gran munió d' escrits, que continuament surten de las plomas de nostres distingits escriptors, podria creurer que, ja que tant s' escriu, no tan solsament lo poble deu tenir en un culpable olvit sa llengua, cosa per cert massa certa, sino que ni tan sisquera deu conservar aquell esperit, que fa dels pobles la mes ferma roca, hont s' espuntan las acerdas flechas, que continuament llansan sobre d' ells sos opressors.

Per sort, no es pas aixís. A pesar d' aquesta aparència, si examinem lo cas, com requereix sa importancia, veurem que per fortuna lo esperit catalá per totes parts domina y s' veu vessar per tots los poros de aquest poble, mes que sia la encarregada de trametre'l per tot la llengua castellana.

Quant un passa per los carrers de las diferents ciutats de Catalunya, experimenta unas dobles emocions de tristor y d' alegría. D' alegría, porque per tot se veu resplandeixer aquest esperit, de tristor al veurer que no es la llengua de la terra, la encarregada de publicarlo. Efectivament paraushi, y veureu com fins en las cosas mes ténues; en los anuncis dels establimentis, per exemple, veureu brillar lo esperit aquest; mes, paraushi un xich mes, y també podreu veurer que en castellá estant redactats la major part de dits anuncis.

Si de los carrers de las ciutats, nos en anem al pedregós y erm camp de la política, podrém també contemplar ab inmensa satisfacció, que, sían los homens afiliats al partit que s' vulla, tots son descentralisadors, tots tenen tendencias provincials, tots en una cosa, ó altre, volen veurer lliure a sa terra, tots, en una paraula, desitjan la completá espulsió dels elements estranys, que 'ls poders centrals, han escampat

á dojo per nostra terra, per millor aixís destruir l' unitat de costums y de llengua.

Y si passem de la política á un altre qualsevol terreny, en tot veurem lo mateix; que en llengua propia ó forana, lo poble manifesta servir, molt pur encara, aquest esperit que 'ns llegaren nostres avis.

Lo poble catalá, pues, manifesta ab aixó sa gran grandesa; puig que á pesar d' haverse empleyat contra d' ell, sa llengua y tot lo seu, fins lo foch y lo ferro, ha sabut servir molt pur, son carácter independent, y si sa llengua, en aquesta mortal lluyta, ha quedat un xich malparada, ben prest quedarà en son lloch, si los que huy dia la conrean, saben fer apreciar sas bellasas, als fills de Catalunya, que á tot lo bo disposats, prompte s' agafarán á aquesta, per ells, bona y molt ferma áncora.

Ja pues, que gracias á aquesta grandesa que ha probat tenir nostre poble, podem concentrar millor nostres esforços, á fer renaixer y purificar sa llengua, que si be perduda en la escriptura, conserva en son parlar, farém unas petites consideracions sobre 'l modo com s' ha de portar aixó á mes bon terme.

En primer lloch, com que sols ab la lectura podrà apreciar la inmensitat de bellasas que té nostre llengua; hem de fer arribar á sas mans, lo major nombre de escrits, diaris, etc., redactats en la mateixa.

Després, á fi y efecte que 'ls que 'ns llegixin, no trobin mes difícil del que reyament es, lo estudi de nostre idioma, devém subjectarnos tots a un mateix North: y com aixó sols será, quant hi hagi instituida una academia, que ab son saber pugan donar una gramática, al estil de la que tenen altres llenguas, y com á complement d' aquesta un bon diccionari; devem tots aplegarnos y fer coro á las exclamacions que llansan, los que vers amants de sa llengua, vehuen en aquesta falta lo principal origen de son poch conreu, y del poch conreu, comparat ab lo que tindria, la veu de restauració, que n' han llansada.

Devem també, en tot alló hont nosaltres poguem, desterrar la moda, que si be en petita escala, se deixa sentir, entre certa classe de gent, que tenint ínfulas d' *hermosejar* l' idioma, introduint hi paraulas castellanias, ó francesas, sois treballan per enlletjirlo; ja que si una paraula castellana, s' catalanisa, se li fa perdre la gracia que ans tenia; aixís com la perden las catalanas, ó francesas, que s' intentin castellanisar.

Fatal es l' influencia que la centralisació exerceix també contra nostra parla. Si 'ns ne fan nostres enemichs de mal, per aquest medi! ¡Cóm! han comprés, los malvats, la manera de destruir los esforços, que en be de la causa, intentin fer los homens verament aymants de la pátria!

Catalunya! si no vols veurer caurer, al primer impuls, l' obra que t' dedican tots fills, benemérits! Catalunya! si no vols que la destructora ma del temps, corqui y pudreixi lo que encare t' ha quedat de ton antich resplendor! Si aymas ¡Catalunya! tas antigas glorias y ton alt renom, procura llansar de ton sí, per tots los medis, aquest jou que t' han posat tos opressors; que á tal han parat los quins ab tu s' enmaridaren!

Escriptors catalans! no deixáu á racó, lo prech que vos dirigeix, lo mes humil de tots quant conrean la literatura de sa terra! No deixau que l' ideya per tantas voltas proposada, y may per nostra desgracia portada á cap, s' esmortueixi; que la falta d' una academia, en qual gramática y diccionari, trobian segura guia; 'ls molts escriptors que escrihuen en sa llengua nadihua, acabaria, en nom pobre entendre, ab tots los esforços que aquestos poguessen fer; ja que s' aborreixen 'ls lectors al veurer la inmensa dificultat que presenta l' estudi de un idioma, que á pesar d' esser lo propi, tants entranchs troban per posseir.

A. Martorell.

IMPORTANCIA DE LA LITERATURA.

IV.

Composició literaria y sa divisió.

Ans de entrar de plé en las nocions de teoria literaria, que 'ns proposem desarrollar, confiats mes ab la bonavolensa que 'l publich nos dispensa, que ab nostres débils forsas, comensarem avuy per sentar lo que entenem per composició literaria, y com deu dividir-se; ja que segons nostre opinió, son los fonaments en que deu pujarse l' edifici que probarem de construir.

Moltas han sigut las definicions que s' han donat á exa part de la literatura, y 'ns ocuparem de la d' un autor dels mes importants y per consegüent mes llegit y estudiat; que ho fa dient: «es lo conjunt de pensaments manifestats per medi del llenguatge, y dirigits á un fi determinat.» No abraça segons nostre parer los punts que deuria la definició citada; puix que seguitia, tindriam d' aumetre com á tal á qualsevol obra escrita, ja fos de matemáticas, ja de física, etc, sent com

son un conjunt de pensaments, dirigits a un fi determinat: lo que de cap modo podem acceptar, perquè si he estudiem exa qüestió, hi trobarem a faltar les qualitats essencials tan de l'obra artística, com de la literària, axo es, la bellesa i la paraula, qualitats que ja may poden abandonar a la composició literària, i que 'ns obliga a definir-la dient que es «la composició artística, que te per medi d'expressió la paraula i per distintiu ja essencial, ja accidentalment la bellesa.»

Després de dexar ben sentada la definició que tenim per mes exacte, passarem a dividirla; mes no com generalment fan alguns, distingint les composicions poètiques, de les no poètiques sols per la forma. En quant a les primeres acostuman a escriure en vers, i les segones no ab aquexa forma; i creiem estan ab un gran error, los que axó sostenen i pensan que l'únic distintiu de la poesia es lo vers; com ho prchan l'antiga fàbula i la comèdia, que son composicions poètiques a pesar de ser escrites en prosa alguna vegada i las reglas de gramàtica que encare que fossen posades en vers, de segur no dexarian per exa causa de ser prosàicas.

La composició poètica, nosaltres la distingim de la prosàica, segons usi la bellesa com a fi o com a medi, per lograr lo que 's proposa; i dividim las composicions literàries segons lo medi d'expressió i segons la forma dels pensaments.

Segons lo medi d'expressió, farem la distinció, en *cantadas*, *pronunciadas* de viva veu davant de un concurs; i *escrites* per a l' públich o per pocas personas.

Lo cant era en lo temps vell, lo medi general de la poesia; axís es que 'ls poetes entonaven acompanyats per la lira, aquells armoniosos versos que ablandien las feréstegas costums dels antichs habitants de la Grecia, i no sols cantaven los seus, sino los dels altres, i 's dava al cant i pantomina tanta importancia, que 's conta de Livi Andrònich, que habentse posat ronch, i no dexantlo descansar lo poble, se vegé obligat a llogar un xicot que cantés sos versos mentres ell feya los gestos corresponents. Mes exa costum se perdé en l'època romana per tornar a sortir en la bárbara i en la mitjana, ahont tambe s'hi podian veurer Trovadors que cantaven sas poesias liricas i epopeyas.

Las pronunciadas davant de un concurs, pero sens ser cantadas, son la poesia dramàtica i la oratoria.

Dels grechs podem traure l'origen de las composicions dramàtiques; puix entre las costums s'hi contava la de oferir sacrificis al Deu Baco i després cantar himnes en nom de la víctima sacrificada; i d'aquí vingué sens dupte la paraula tragedia (*tragos* odi nom de la víctima i del cant) Per donar mes varietat, Tèspis introduí entre cant i cant una persona que recités alguna cosa en vers; i Esquilo que nasqué cinquanta anys després d'aquell, donà un pas mes, posantli un diàlech entre dos personas, comensant a cantar alguna cosa interessant, i presentant als actors en un teatre arreglat ja i no dal de un carro com ho feya Tèspis. De exa manera comensà lo drama a pendrer una forma mes regular i fou portat a la perfecció per Sofocles que vingué després de Esquilo i per Eurípides contemporani d'aquell.

De lo dit, pot veurers com lo cant fou l'fonament del teatre antich, (pero may tot cantat com ho es ara l'òpera), i lo diàlech una afegidura, mes després desaparegué completament i axó fa la distinció principal entre 'l teatre antich i lo modern.

En quant al origen de l' oratoria, 's pot dir, que es tan antiga com ho es lo desitj de persuadir encare que en son principi mes se semblava a la poesia que a la elocució; perquè l'estat incult dels homens, lo feya sorprendre qualsevol acontexement per ells nou i agitats de passions sens frè 'ls feya naxer l'èxtasis i l'entusiasme parcs de la poesia. A mes com los primers imperis eran despòtics, pot dirse que l'humanitat mes bé era arrastrada a la obediencia, que a la persuassió, i que fins las repúblicas de la Grecia no 's troban senyals de oratoria com art de persuadir. De la gran altura a que exas la posaren i principalment Atenas passa a Roma ahont se pot dir se personificà en Ciceron. Després tornà a decaure, mes sempre ha estat molt apreciada i principalment avuy dia se conrea ab molt afany. Com la composició dramàtica, pot existir sens la escriptura, a axó 's deu lo que 's conservin pocas oracions dels Grechs, cap de Pèricles i escasos discursos dels moderns oradors inglesos.

Las composicions *escrites* unas son extensas e impresas, i altres reduhidas i manuscrites. Las primeras son los *libres* i las segonas las *cartas*.

Segons la forma dels pensaments, se dividexen en *representativas* u *objectivas*; en *expansivas* o *subjectivas* i en *didàcticas*.

Expliquem exa divisió. Per medi de la paraula podem donar a conixer los fenòmens interiors de nostre ànima i 'ls exteriors del mon real.

La manifestació dels objectes exteriors, se fa per la representació o traslació dels de la naturalesa; i o son permanents o be transforman o varian sa existencia, com los fets historichs que succehexen; i sos elements se troban en lo temps. Los primers se *descriuen* i 'ls segons se *refereixen* o *contan*; pero abdos se representan i ab aquest sentit dihem que forman las composicions literàries representativas u objectivas.

La traslació al exterior dels fenòmens interiors, pot ser dels sentiments i de las ideas intelctuals. Las dos forman las composicions expansivas i las expansivo-didàcticas, abassant

las primeras las traslacions dels sentiments i las segonas, de las ideas.

Las composicions representativas presentan puresa u objectiva; mes la expansiva no poden mostrarla, en quan no es possible concebir sentiments, ni ideas que sigan determinadas per fets externs. No obstant entre las formas subgectivas la *poesia lirica* es mes pura que l' *oratoria*, en quan aquexa se val de elements didàctichs.

Las composicions didàcticas, encare que subjectivas per la forma que en ells imprimeix nostre enteniment, son objectivas en son fonament, ja que la ciencia no fa mes que donar a compendre los conexements adquirits sobre objectes externs.

Componen las formas representativas las composicions poètiques de fets (*epopeya* i *drama*), las prosàicas de fets (*historia*) i la poesia i la prosa descriptiva: las expansivas la *poesia lirica* i la *oratoria* i las didàcticas las nomenadas tals, ja en prosa, ja en vers.

Totas aquexas formas independents en teoria no tenen igual valor en la práctica. Axis per exemple, la descripció no sempre va sola, sino que a vegadas se subordina a la historia, i altres vegadas s'unexen dos de aquestas formas i tenen igual importancia, com succehex en la elocució, que presenta una part didàctica i altre oratoria.

JOAQUIN BATET.

ODA.

At sacri vates et Divum cura vocamur.

Veig molts indignes, qu'esser grans poetes

Greguts estan,

I davant s'arrosegan l'alta costa

Del gloriós Parnàs.

Cerc' un esperit gran i ment divina,

Dóns sebrehumans

Del poeta ver, ¡mes ay! sòls trobo cegos

Que 'ls ne titulan vats.

Lloadors de valents en feras lluytas,

Créduls cegats,

Que colran cent ficcions, que són la causa

De nostres fondos mals.

Aquestos són de vat, quins lo nom prenen

Sats ignorants,

I s'adelan, lo bè pera cantarne

No conexentlo encar!

Valtres, que cobejau una garlanda

De llorer eternal,

Teniu d'esser mes qu' homes, si de poeta

Lo nom sacre cercau.

De llum trono al cel la poesia

Té col·locat:

Qui sòls es home, may al cel ne puja,

Ni Deu será.

(3 de Juny de 1861.)

Manel Martí y Hortal.

REFLEXIONS SOBRE 'L COMÚNISME.

I.

¿Sabeis cual es el freno mas poderoso contra el nivelador comunismo del interés? La comunidad de un sentimiento desinteresado. Nicomedes-Pastor Diaz.

N'hi ha que s'estranyan de que las ideyas comunistas vagin germinant, i per compte de minvar la seva influencia vagin avansant dintre la massa social, densa de una revolució plena de vigor i forsa per la demolició i destrucció; i feble, impotent, per la reparació, per la construcció: Y lo que s'hauria de estranyar es ben bé lo contrari. ¿Qui es que no creu lo que li convé creure? ¿Quin es lo náufrech que no s'agafa, hasta ab una barra de foch, pera salvarse? ¿Quin es lo pobre feblesench, que en sos somnis afamats no veu menjars excelents al seu costat, i no exten, sense parar may, los brassos, com si reyalmant se trobés en una taula amanida per ell? Y no obstant aquex pobre famélich somia, i al despertar se troba ab las mans vuidas, i ab los aliments desitjats que s'han tornat fum.

Lo poble está veient los abusos que s'han fet de la propietat, lo poble está mirat los excessos que s'han efectuat ab lo capital: lo poble sent llagat son cor ab lo fuet del despotat i ab lo verinós i amatat punyal de sos mentiders llibertadors: lo poble veu a prop seu l'abim de la miseria; lo poble, en fi, se n'endona de que una classe privilegiada, se li vent lo seu vestit fet a mil trossos, ab la lluyta dels lladres, i a n'aquex poble desesperat, assedegat de repós i de justicia ¿sabeu que li diuhea? Li diuhea que tots los mals que 'l rodejan fugi-

án ab lo comunisme, porque ell es la font de las llibertats; porque ell es lo sol de la civilitació, davant del que 'n fugirán esparveradas y confusas las sombras dels dolors. ¿Hi ha er eno millor, preparat pera sembrar'hi las llavors comunistas? Prou es lo millor. Y com «a grant mal, grant remey» tenim que 'l comunisme n' es lo mes adequat per enlluernarlo, porque es lo mes absurdo..

Sos defensors sostenen sas teorías, barreiant'hi ben sovint, que 'l seu fi es solament lo bé de la societat, la prosperitat general, l'alivi dels pobres, la fraternitat universal. Y ¿qui es que no s'enlluerna, davant la llum massa brillant d'aquexos principis? ¿Qui es que no s'abandona completament al torrent de sas ventatjas afalagadoras? Si ferintli 'l cor, arriban a encisar al sabi, ¿com no cegarán a las masses voltejadas d'ignorancia, i no las impulsarán, ab la forsa de sas promesas engrescadoras, hasta passar pels barranchs mes horrosos, ahont hi dexarant esquinadas las sanas ideyas de la moral i de la justicia?

Allavors, veient qu'el capital i la propietat, desviats del seu camí veritable (com si lo mes bó, pró mal practicat, no portés innombrables mals en sa práctica) poden produir, i produhexen malhauradament, mil disbarats; l'home sensible, cegat pel mal de sa miseria, desesperat pel seu patir, o pel dels seus germans, crida contra la propietat i 'l capital; no adonantse de que ab axó no fa res mes que tirar-se sorra als ulls, de que no fa res mes que volguerne enderrocar lo fonament ahont descansa 'l treball, únic medi, única escala per arribar a la veritable igualtat; puig qu' ab lo treball lo pobre 's torna propietari i capitalista, i axis ne puja, per compte de baxar, com desitja 'l comunisme, anant contra las lleys del progrés i de l'humanitat.

I tots los sistemas, al volguerne arribar a la práctica 'n portessin ben trassat lo plano del edifici, que volen construir, pera poder veurer convenientment las diferencias ventatjoses que té sobre 'l que volen enrunar; a bon segur que 'l comunisme jamay sería atmes per ningú; puig que tothom veuria clarament que si 'l seu edifici es bonich, n'está enlayrat sense fonaments, puig que la societat qu'ell se proposa plantejar no atmet en sa formació, ni la religió, ni la familia, ni la propietat, elements constitutius, elements necesaris pera aguantarse l'edifici social. Quant se 'ns demostri clarament que la societat pot mantenirse segura sense 'ls puntals del treball, de la llar i de Deu, allavors si que creurém que 'l comunisme es la relisació del progrés, que 'l comunisme es la forma social perfecta.

Y com que sos defensors ja veuen be massa, que aquexos elements son los seus més fermes enemichs; per axó, per acabar d'enganyar, pera desfigurarse del tot, prenen trossos del seu disfrás a la propietat, a la familia i a la religió; prenen las paraulas igualtat, fraternitat i seguritat, llibertad i demés noms que may los hi han pertenescut; noms qu' al arribar a sas mans crudels, ne perden desseguida son veritable color, sas veritables galas, sa veritable naturalesa. Pronuncian aquexos sagrats mots, i mentres ho fan, parodian mesquinament la santa igualtat plantejada ab lo nivell de la creu de Jesucrist, semblantne una orda de salvatjes rabiosos, que 's llessan a la rapinya i a la devastació; esforsantse per tirar a terra la font ahont begueren per primera volta las aigües de la germanadó, del amor fraternal; arrancantne ab la comunitat de bens, l'esperansa de descansar a la vora de la velluria i demunt dels estalbis que s'han fet ab lo treball.

Axó fan los que 'n segueixen las doctrinas comunistes, presentadas, per desgracia, moltes vegadas tapadas ab lo mantell de la caritat, del interés humanitari. Per axó las examinarém, las ferém sortir davant nostre, sense la máscara que las cobreix i axis las podrém conèixer bé.

Si en mitx de las doctrinas del sistema comunista hi barrejem, com pensém, algunas altres doctrinas, es porque nosaltres estém convensuts de que hi ha mil altres utopias, mil altres sistemas que bratant lo nom se presentan com diferents, sent axis que tots venen a parar a un mateix tots arriban de precipici en precipici hasta 'l comunisme.

Albert de Palomeras.

ALS BUFOS.

SONET.

¡Oh bufos! quant bufats, bufeu molestos,
Pensant que eix buf de bufos enamora,
L'alé de la tempesta bufadora
Vos treu de tó i os bufa vostres gestos.
Per mes que anéu bufant per altres puestos,
May bufareu servils tots junts a l'hora,
De fret podreu bufá, al sentí a la hora
L'airet de freschs bufets que os empeny llestos.
Si fosiu mes bufons y mes graciosos
Yo aplaudiria ¡oh bufos! tals bufadas
Que encar que son ximplesas de golosos
De cor jo vos daria deu palmadas,
Mes no... que vostra parla castellana
No es filla de ma terra catalana.

MIQUEL AGUT.

(Tramesa pel correu.)

Dignitat del bell sexe.

Venereu al bell sexe! Ell texeix y entrellassa las rosas del cel en la vida terrenal; trena lo afortunat llas de l' amor, y baix lo púdich vel de la gràcia, manté ab má cuidadosa y santa, l' etern foch dels nobles sentiments.

La fogosa energia de l' home, dupta sempre fora dels límits de la veritat; sos pesaments, nadan indecisos en lo mar de las passions; allarga al lluny sas ansiosas mans, y son cor jamay n' está satisfet; sens descans y á través de las remotas esferas, persegueix la imatge de sos desvaris.

Pero, en cambi, 'l bell sexe, ab sa mirada que fascina y cautiva, retorna lo fugitiu posantlo, com á sabi conceller, en la senda del present. En la modesta cabanya de sa mare, viu ab sas púdicas costums, fillas fidels de la piadosa naturalesa.

Los esforços de l' home, son contraris, ab sa forsa destructora, va fogós atravesant la vida, sens trégua ni repós. Tot quant produeix, destrueix; may s' atura la lluyta de sos desitjos, jamay! com eternament lo cap de la hidra sucumbeix per rebifarse després.

Pero, content d' una gloria mes pacífica, l' sexe femení, cull la flor del moment, la conserva cuidadosament, ab un zel plé d' amor, mes segur en los llassos de son treball, mes rich qu' ell en los dominis del saber y lo cercle de la poesia.

Rígit y arrogant, pagat de sí mateix, lo gelat cor de l' home, no coneix, unintse cordialment sobre un altre cor, la divina alegría de l' amor; no coneix l' cambi d'ánimas; no s' enfonda en llágrimas; las mateixas lluytas de la vida, empredreixen encar, lo dur temple de la sua.

Pero, aixis com l' arpa élica, dolsament ferida per la brisa, vibra de sopte, axis també s' conmov l' ánima sensible del sexe bell. Tendrement sobressaltada á la vista dels dolors, son aymat pit palpita y sos ulls centellejan las perlas de la rosada celestial.

En lo domini del home, l' altiu dret de la forsa es 'l que vens; lo Escita argumenta ab lo tallant, y 'l Persa 's fá esclau. Las passions se combatan en son furor, salvatjes y feréstecas, y la ruda veu de la Discordia, domina en los llochets ahont la gracia n' es fugida.

Pero, poderós per la súplica dolsament persuasiva, lo sexe femení té lo ceptre de las bonas costums. Apaga la discordia, que enardint las passions, produeix l' furor; enseña á las odiadas forsas enemigas á abressarse ab la amable conciliació, unint sempre lo que ten-deix á separarse.

Enrich Pedemonte.

(Traduit de Schiller.)

LA ESCALA DE JACOB.

A la porta de l' esglesia,
deya un home á 'n als devots:
—La caritat dú á la gloria,
es la escala de Jacob.—

¡Pobret, lo fel de la vida
be prou que li amarga 'l cor;
morí son fill de miseria!
sa mare de fam ha mort!

Per só la ma tremolenca
te 'n avant ab los ulls cots,
sens que un ánima cristiana
fassi esment del seu dolor.

No es estrany; avuy la festa
pe 'ls morts celebra tothom,
y pensant ab l' altre vida,
¿quí 's recorda d' aquest mon?

Ja ressonan per lo temple,
las veus sonoras del cor;
en un racó, sens coratge,
caa lo pobre de genolls.

Polser en tan noble casa
trobará resignació....

¡ay, un tros de pa voldria
per la prenda del seu cor!

¡Qué adornada está l' esglesia!
¡quánta riqueza per tot!
Fins Jesús que morí pobre
l' ofenen vestintlo d' or!

Son tants los ciris que creman,
qu' eclipsan los raigs del sol;
¡lo preu d' un en mans del pobre
si ni daria de goig!

Y en tant, en la trona santa
nn pare predicador;
tal deya del purgatori
qu' esparverava á tothom.

—Germans, que son de la terra
las angúnias y trastorns,
ab las penas comparadas
de las ánimas al foch!

Vosaltres podeu lliurarlas,
no 'ls hi negueu los socors;
ellas plorant ho demanan,
jermans, tingueu compassió!—

Y passavan las bacinas,
y una moneda 'ls devots
dexavan caurer en ellas,
ab molta satisfacció.

Lo pobre s' axeca ab rabia,
aquells trinchis lo tornan foll,
ix de l' esglesia, al cel mira
esclatant en amarch plor.

—Deu meu, Deu meu, ta hermosura
aquí la veig sens destorb;
els gran, per só no castigas
las mesquinesas del mon.—

Aprés s' apagá de sobte
lo flam de sa indignació;
recordá son fill de l' ánima
que 's moria sens socós!

Y á la porta de l' esglesia
clamava tornantse roig:
—La caritat á n' als pobres
es la escala de Jacob!—

A. GUIMERÁ.

TEATRES.

La societat «Centro de la moda,» establerta en lo teatre Espanyol, va posar en escena lo dijous, la sempre aplaudida sarsuela «Marina», lletra del senyor Camprodon. Pochs dias habiam vist una funció tant digna de dita societat, com la que 'ns ocupa. La senyora Cuaranta y los senyors Beracochea y Miquel, estigueren á una altura admirable, per lo que foren molt aplaudits; en particular l' últim, en las seguidillas del segon acte. No menys ho foren la senyoreta Matilde Bona en las cavatinas de la ópera «Luccia» y del «Barbero de Sevilla,» y los senyors Tó, Caraballos, Serrá y Martínez, en lo quarteto de la ópera «Faust.» La concurrencia cridá ab estrepitosos aplausos á dits senyors, per tres vegadas á l' escena, lo que proba lo mol satisfeta que quedá dels artistas de que parlém. Esperém poguerlos admirar altres vegadas, com en la nit del dijous.

La setmana passada s' estrená en lo teatre dels «Camps Elíseos» la sarsuela ab dos actes dels senyors Baró y Escalas, titulada «Papa Dinero.» Poca cosa ne dirém, perquè molt poch se 'n pot dir. No 'ns atrevirém á dir que siga dolenta; mes tampoch serém nosaltres los que digám qu' es bona. Si be 'ls actors s' esmeraren per surtirne hé, no per axó lograren agradar al públich, que se n' aná molt poch satisfet. Un dels mals que te l' obra, es l' estar faltada d' interés, lo qual, junt ab la falta d' agudesas que s' hi nota, fá que al baxar lo teló, al primer acte, la gent se trobi cansada y sense ganas de veure 'l segon. Un altre dels defectes que té, es que á mitj ecte primer, ja 's veu clarament lo resultat de las intrigas dels *papa dineros*, dexant axís desfet tot l' argument de l' obra. Lo qu' aguanta un xich la sarsuela, es; los dos tipos de *semi-francesos*, que distrehuen algun curt moment al públich.

Mes com que ja hem dit que no volem parlarne gai-

re, nos parém aquí, reservannos lo parlar mes extensament per quan se posin en escena obras de mes merit qu' aquesta, com altres que 'n té son autor.

En lo de la «Zarzuela» s' ha estrenat aqueixa setmana passada, 'l ball: *La gran festa de chinos en Pekin*. Es lo millor que s' ha fet en aqueix teatre durant la temporada actual; y creyem verament que proporcionarà á la empresa algunas entradas.

La setmana entrant, y á benefici de la aplaudida primera bailarina Doña Angela Martínez, s' estrenarán en dit teatre, alguns quadros, y entre ells, «Lo siti de Zaragoza», que per lo que 'm vist en los ensaigs, creyém que será del agrado del públich. A mes s' estrenarán en dit benefici dos balls, un d' Espanyol, y un de Francés.

Esperém que 'l públich aprofitará la ocasió pera poguer admirar á la beneficiada. L' hi desitjem un bon benefici.—S.

FANTASÍA.

Ja se acaba la tarde plahentera,
Los aucellets ja volan cap al niu,
Lo Sol ne amaga ja sos raigs purissims
Y ne desplega son mantell la nit.

¡Oh que trista que n' es, sa fosca esglaya!
Sols ella regna en lo palau de Deu,

Y la volta que tapan negras sombras,
Enlloch ne deixa seurer un estel.

Mes luego resplandeix la blanca lluna,
La Senyora dels astres y del mon,

Y ab sos raigs il·lumina silenciosa
La terra, que tranquila á sos peus dorm.

Silenci sepulcral per tot ne regna,
Tothom está dormint ab dolsa son,
Sols s' ou allá, en lo bosch com ne murmuran
Las juganeras aigües de una font.

Y 'ls ecos llunyadans y misteriosos,
Que sols se senten en deserta nit,
Buscant una montanya solitaria,
Que 'ls servesca de tomba per morir.

Allá, mes enllanet també sorolla
En mitj del gran silenci de la nit
Semblant ab un rumor que may se acaba
Lo blá murmuri de un transparent riu.

Los solitaris boscos que 'n ombrejan
Al richs contorns de aqueix petit rieró,
De bon matí se hi giran mil vegadas,
Joyosos refilanthi 'ls rosinyols.

Y saltan de unas fullas á las altres,
Y volan de un simal á altre simal,
Y baixan al riuhet ab lleugeresa
Per sos peuhets banyarne y remullar.

A la vora del riu, dorm una nina
Tan bella y pura com lo primé amor,
N' es aquella perquè temps ha suspiro,
Per quí ne bat temps ha, mon pobre cor.

Richs fils d' or de sa rossa caballera
Lliscan en sas espatllas, com de neu,
Sos blaus ullets semblants á dos estrelles
Relluhen, com del Sol, los raig primers.

Los llavis de coral mitj se li obran,
Escapanlli un sonrís que encanta al Cel,
Lo mateix que una flor cuant n' esbadalla
Son calcer de esmeralda en lo verger.

Son las tendretas galdas de sa cara
Tan puras, com l' enjuga-sat oreig,
Que en lo matí s' en porta la rosada
De las herbas, rosetas y clavells.

Lluna, que vetllas en la nit callada,
Y 't retratas de l' aigua en los crestalls,
Y fins á l' herba hont la rosada plora,
Trista n' envias tremolosos raigs.

Tu, que rodant pel Cel la nina oviras
Com ta claror tan grata á los meus ulls,
Envers son llit hont dorm recolsadeta
Envia carinyosa onas de llum.

Dígali que la estimo com á un àngel
 Que encen lo foch puríssim del amor,
 Y que ha baixat en esta vall de llàgrimas
 Per umplirme de ditxas y consòl.
 Dígali, que á sos peus vull reposarne,
 Que 'm toqui ab sa maneta lo meu front,
 Y clucantne los ulls que temps ha 'm ploran
 Deixim dormir lo somni del amor.

Joseph Casafort y Fornell.

(Tramesa pe'l correu).

LA CIENCIA AL ALCANS DEL POBLE.

Grabat sobre 'l vidre.—Se pren lo vidre sobre 'l
 quin se deu grabar un dibuix qualsevol. Se li dona
 una molt fina capa de cera, y ab un punxonet se di-
 buixa, lo mateix que 's preten grabar. En aquet estat,
 se pren lo vidre, y se posa á la acció de 'ls vapors del
 acit flurhídric, ó be 's fica dins d' un bany, mes ó
 menys concentrat, del dit acit, que atacant lo vidre, lo
 deixa desllustrat, quedant aixis completament grabat
 l' objecte.

¿Cóm se compren la gran duresa que arriba á tenir
 lo morter, que s' usa en las construccions?—Quant se
 posa lo morter entre 'ls mahons, aquestos se veuen
 una part de l' aygua del morter, agafant aquest mes
 consistencia. Com aquest material, no es res mes que
 una barreija de sorra ab cals, la part que surt al este-
 rior, al prempsar 'ls dos mahons, al moment se com-
 bina ab l' acit carbónich que sempre hi ha en la ad-
 mósfera, formantse axis, lo cos conegut vulgarment
 ab lo nom de mármol, entre 'l quin queda interpo-
 sada la sorra. Aquesta primera capa guarda ja lo
 morté interior, fins que la incansable ma del temps
 lo carbonata. Sols d' aquesta manera es com se com-
 pren que, al cap de molts anys, lo morté que serveix
 per la construcció, sia mes fort que 'ls mahons, y á
 voltas que la mateixa pedra.

P. ALBAVERT.

LO CAPTIU.

Ausellet, qu' en presó estreta
 gemegas al vent tos dols,
 ab refilets que fan batrer
 las alas de mon trist cor.

Deix' que cante, com tu cantas
 las cruetas del fer mon,
 que á tú d' esser lliure 't priva
 y á mí 'm priva de conhort.

Cada jorn que per tú passa
 t' arrenca una ploma d' or;
 cada jorn que per mí passa,
 l' ayma m' omple de fredó.

Ja no fas ton niu, alegre,
 al cim dels verdosos tronchs,
 per mantell tenint las fullas,
 qu' aturan los raigs del sol.

Las ayrosas matínadas
 del istiu abrassador,
 no 't presten ja llurs floretas
 y llurs boyras suaus los monts.

Ja no t' esguarda amorosa
 posada del niu aprop,
 t' aymia, qu' ab amor dava
 bálsam y vida á ton cor.

D' aquells jorns bells que fugiren
 de rosadas y colors,
 de fonts d' aygua crestallina
 y de estels y núvols d' or,

'N son ¡ay! los qu' ara passan,
 lo viu y negre recort,
 que com matsinada copa
 ta existencia sega 'l vol,

¡Pobre cantor! l' armonía

de lo teu cántich melós,
 no ressona ja en ma aurella
 com ressonaba tantost.

Per có avuy truco á la reixa
 de ta ignorada presó,
 per obrirne á la esperansa
 una guspira 'n ton cor.

Si ans alegrías cantavas,
 y huy sospirs llensas tan sols,
 no culpes á las estrellas,
 per no escoltar las cansons.

Pus també jo, al coil penjada
 l' arpa ab lo daurat cordó,
 debades cerco en las sombras
 de la nit callada, sós.

Sens' una nota perduda,
 sens' un ecó remorós,
 Sols la llum del astre palit
 que 'm sonriu al mitg del plors.

Culpa sols la desventura
 ab que 't dasnuá, ingrát, lo mon,
 qu' á tú d' esser lliure 't priva
 y á mí 'm priva de conhort.

MIGUEL LOPEZ DEL RIO.

Juriol 5 de 1870.

ACUDITS.

Hi ha un mestre fuster, que haventlo acusat un dia
 la seva muller de que no feya obras bonas, referintse
 á devocions religiosas, aquell l'hi contestá:

—Has de saber que no puch ferne.
 —Y aixó ¿perqué? preguntá l'esposa asombrada.
 —Perque no corren gayres cuartos, y no me las pa-
 gan prou.

Un dia un capellá tractan de convertir á un seu
 germá molt calavera, l' hi deya:

—Mira que tenim sols una ànima y hem de procu-
 rar no perdre-la.
 A lo que'l seu germá contestá ab festiu tono:
 —Si acás la perdo, y la trovas, ya te la dono, y
 aixis si tú perts la una, 't quedarás l'altre.

En un poblet, al final d'un sermó d'un diumenje,
 que censurava la conducta d'alguns homens, digué 'l
 predicador:

—Diumenje vinent procureu á venir; axis com avuy
 he parlat dels homens, aquell dia m'ocuparé de las
 donas, sobre las quals m'estendré llargament.

SEBASTIÀ JOSEPH CARNER.

(Trames pe'l correu).

NOVAS.

Avuy dissapte, arriba la companyía dramática ita-
 liana que, com ja saben nostres lectors, ha d' actuar
 en lo teatre Español.

A l' hora d' entrar nostre nombre en prempsa, no
 hem encara rebut la llista dels actors. No obstant sa-
 bem que seran completament dignes del públich de
 Barcelona.

Creym que desde 'l dimecres, dia 3, en que inau-
 gura sas funcions dita companyía, quedarà convertit
 eix teatre en centre de reunió, de la mes escullida
 societat barcelonesa, la que creym no podrà menys
 de regoneixer los grans sacrificis que deu fer la em-
 presa, per poguer presentarnos una companyía com
 la que 'ns ocupa; molt mes, quant, dexant á part los
 gastos que aquesta li ocasiona, l' empresari y propi-
 etari del teatre, Sr. Gasset, tracta de obrir un abono
 sumament barato, á fi y efecte de que tolas las classes
 de la societat, puguin disfrutar dels bons ratos, que
 sens dupte ha de proporcionar la companyía que tan
 dignament dirigeix l' eminent artista Mr. Achile
 Mayeroni.

Entre las moltas y variadas funcions, que 's ve-
 huen en la repertori, son dignes d' especial menció:
Orestes, Saul, Fausto, Virginia, La forze del destino,
Lungi XI, Mahometo II, D Giovanni, Il suplici d' na
donna, Adriana Lecoureur, La Signora della Camelia,
Il Masnadieri; obras tolas conegudas y que tants llors
 han valgut á dita companyía, en tots los punts hont
 ha tingut ocasió de representarias.

Haventse'ns dit qu' en una d'estas antigas casas,
 que's conservan encara en nostre país, hi havia una
 bona biblioteca, hont s'hi podian trobar obras antigas
 molt importants, la redacció de «La Gramalla» ha
 enviat una comisió, composta de dos de sos redactors,
 perque vaja á estudiarla, per si algun profit ne pot
 treurer la causa de la literatura catalana.

Quan dita comisió estiga de tornada, ja farem sa-
 ber al publich lo bó que se n'haja tret de sas investi-
 gacions.

Hem sabut que un jove poeta d'aquesta capital, está
 escribint un drama en tres actes y en vers, qual acció
 passa en lo segle 17.

Segons pareix, ne té ja escrits los dos primers ac-
 tes. Esperem que en la vinenta temporada, lo podrem
 veurer representat en un de nostres teatres.

Esperem de la amabilitat de nostres suscriptors de
 fora Barcelona, que si per un oblit involuntari per
 part de nosaltres, no rebessin lo periódich, se ser-
 virán donarne avis en la administració d'aquet set-
 manari.

La gent de Vich está d'enhorabona.
 Lo dia 7 del próxim mes s'estrenará en lo teatre
 de dita ciutat, per la companyia catalana, lo drama
 del conegut poeta en Joseph Serra y Campdelacreu,
 titolat «Lo puig dels jueus», y el 14 del mateix mes
 l'altre drama de nostre amich en Jaume Collell, titulat
 «L'any vuyt»

Desitjem que abdós joves afjexin, ab llurs produc-
 cions, nous llores, als que ja tenen merescudament
 guanyats, donant axis novas flors á la toya de la lite-
 ratura catalana.

Han visitat la nostre redacció los illustrats setma-
 naris «El eco del centro de lectura de Reus» y «El
 Domingo» de Vich.

Los desitjem que tinguin molts anys de vida.

L' estampa de Lluís Fiol, ha dat á la llum pública
 una historia sobre la guerra de França y Prussia; la
 que recomanem á nostres lectors, ja per lo ben treva-
 llat de sos grabats, ja per la gran importancia del
 assumpte que tracta.

XARADA.

Prima, del abecedari
 lletra n'es, y consonant,
 y en cap cara pot faltari
 dos, sia petit ó gran.
 De tolas soch millonari,
 y com jo, molts ne seran.
 UN OBRER.

Solució á la xarada del nombre anterior:

La primera ja la sé;
 Y si la segona es ra,
 Sent fi la tersa, está clá
 Qu' un bell serafi será
 L' angelet que trobaré.
 Lo qu' es fira en mon carré
 N' hi ha cad' any una vegada,
 Paris lo riu Sena té,
 Y lo tot de la xarada
 Serafina pot ben sé.

A. M. S.

Correspondencia de «La Gramalla.»

Un gironés. Barcelona. A son degut temps l' hi publica-
 rem.—A. Pons y M. id. per una equivocació que hi ha no li
 puch publicar.—S. Josep C. Capellades. Remeti la suscripció
 per franqueigs. Com veurá l' h. poso 'ls acudits. Lo demés
 no puch insertarho, y cregui que 'm sap greu.—F. de S. Lle-
 vaneras.—Rebut lo seu.—Manel Torre. Castelló de Farfan-
 ya. No deu haber rebut los nombres perque la direcció no me
 l' habian dada tal com vosté me la dona.—A. M. S. Barcelo-
 na. Com veura, ja l' hi publico.—Lluís Martí. id. Ha arribat
 tart.—Francesch Borrell. Puigcerdá. Nos creyam que 's refe-
 ria á las pars, mes referintse á la suma res tenim que dir.—
 Joseph Martí y Carreras. Barcelona. Al escriurallí nol puch com-
 plauer, ho vats fer, perque creya que 'n' entendria, mes ja
 que hi vist que no l' hi bastan 'ls modos, l' hi diré, que lo
 seu no pot anarhi per dolent. L' exclusivisme no existeig en
 nostre setmanari. Las sevas composicions no las hi puch tor-
 nar, perque tot lo que entra á la administració no 'n surt.

Director: En Francesch Matheu.

Estampa de Lluís Fiol.—Barcelona